

PEYGAMBER SAS EFENDİMİZ VE ÇOCUKLAR*

Es-selâmu aleyküm ve rahmetu'llâhi ve berekâtühû!..

Aziz ve sevgili Akra dinleyicileri!..

Allah cümlenizden râzı olsun, cumanız mübarek olsun... Almanya'nın Wuppertal diye, Köln'e yakın bir şehrinden sizecuma konuşmasını yapıyorum.

Peygamber SAS Efendimiz'in hadis-i şeriflerinin metinleri, yâni Arapçaları elimde yok, mevcut kitapta Arapçalarını yazmamışlar. Sizlerden veyahut İstanbul'daki kardeşlerimizden, her zaman oturduğumuz semtteki kardeşlerimizden uzakta olmak bir hasretlik ama, bir ilim adamı için bir de kütüphanesinden, kitaplarından ayrı olmak ayrı bir hasretlik oluyor, bu da bir çeşit mahrumiyet oluyor. Çünkü aradığını bulma imkânı mahdutlaşıyor. Bana da, hadis-i şerifin kendi metni olmadan konuşmak biraz zor gelecek ama, bu sefer, bugünkü konuşmamızda Arapça metinleri okuma imkânımız yok...

Elimin altında *Hayâtü's-Sahàbe* isimli kitap var, neşredenlerden Allah râzı olsun! Ondan bazı hadis-i şerifleri size okumak istiyorum, Peygamber SAS Efendimiz'den, onun ahlâkından, davranışlarından bahsetmek istiyorum:

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

a.Ashabın SAS Efendimiz'e Hizmeti

Enes RA biliyorsunuz, Peygamber SAS Efendimiz'in hizmetinde olan kişilerden biriydi. Henüz on yaşlarında iken, erginlik çağına gelmemiş çocuk iken Rasûlüllah SAS Efendimiz'e hizmet ederdi. Peygamber Efendimiz Bedir'e hareket ettiğinde, Enes RA da onunla beraber gitmişti. Peygamber SAS Efendimiz'in Medîne-i Münevvere'de on yıl hizmetinde bulundu. Vefatında da yirmi yaşındaydı. Kendisine hizmet etmekle şeref bulanlardan birisi... Enes RA diyor ki:¹

كَانَ عِشْرُونَ شَبَابًا مِنَ النَّصَارِ يُلْزَمُونَ رَسُولَ
أَهْلِ صَلَى أَهْلٌ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِحَوَائِجِهِ، فَإِذَا أَرَادَ
أَمْرًا بَعَثَهُمْ فِيهِ

(البزار عن أنس)

(*Kâne işrûne şebâben mine'l-ensâri yelzemûne rasûlü'llâhi salla'llâhu aleyhi ve selem*)
“Ensardan yirmi genç sürekli Rasûlüllah SAS'in yanında bulunurdu, onun hizmetini görürlerdi. (*Feizâ erâde emran beasehüm fîhi*) Efendimiz herhangi bir işi yaptırmak isterse, onlardan birisini o hizmete gönderirdi.” Abdurrahman ibn-i Avf RA, biliyorsunuz o da Aşere-i Mübeşşere'den... O da naklediyor:²

¹ Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.363, no:7511; Ziyâü'l-Makdîsî, *el-Ehâdîsü'l- Muhtâre*, c.II, s.488, no:2230; Enes ibn-i Mâlik RA'dan Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.VIII, s.588, no:14234; Kandehevî, *Hayâtü's- Sahabe*, c.IV, s.73.

² Bezzâr, *Müsned*, c.I, s.183, no:1006; Abdurrahman ibn-i Avf RA'dan.

Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.VIII, s.589, no:14235; Kandehevî, *Hayâtü's- Sahabe*, c.IV, s.73.

كَانَ أَلْ يُفَارِقُ النَّبِيَّ صَلَّى أَهْلُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، أَوْ
بَابَ النَّبِيَّ صَلَّى أَهْلُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، خَمْسَةً أَوْ
أَرْبَعَةً مِنْ أَصْحَابِهِ

(البزار عن عبد الرحمن بن عوف)

(*Kâne lâ yüfâriku'n-nebiyye salla'llàhu aleyhi ve selem, ev bâbe'n-nebiyyi salla'llàhu aleyhi ve selem, hamsetün ev erbaatün min ashâbihî*)
“Sahabeden en aşağı dört-beş kişi Rasûlüllah SAS’ın yanından veya kapısından ayrılmazdı.”

Hattâ bazen bazı kimseler kendisine ricâ ederlerdi. Meselâ, Ebû Zerr-i Gıfârî Hazretleri demiş ki:

“—Müsaade buyurun, bu gece sizin kapınızda ben bekleyeyim. Uyur kalırsam, bir ihtiyacınız olursa beni uyandırın, hizmeti ben yapayım!” demiş.

Böyle ricâ ederlerdi, hizmeti şeref bilirlerdi. Tabii gerçekten de çok sevap, çok büyük bir şeref ve düşünün gençlerden yirmi kişi Peygamber SAS Efendimiz’in çevresinde... İşte hizmet böyle olur.

Düşünün ki, o zaman nüfus kalabalık değil... O beldeler şimdi bizim gittiğimiz hacda, umrede gördüğümüz zamanki kadar kalabalık yerler değil, küçük birer köy havasında küçük yerleşim yerleri ama, en aşağı yirmi kişi Efendimiz’in etrafında, yalnız bırakmıyorlar. Seferde yalnız bırakmıyorlar, hazerde yalnız bırakmıyorlar. Hazer ne demek? Sefer olmadığı zaman, insanın

evinde olduğu zaman demek... Demek ki, bu da bir edeb... İnsanın kendisine bağı olduğu kimseye karşı vazifesi, onu koruması, kollaması gayet güzel bir şey...

b. Çocuklara Şefkat ve İlgı

Peygamber SAS Efendimiz yolculuktan dönerken de, ta uzaklardan karşılarıydı. Meselâ, Abdullah ibn-i Ca'fer RA anlatıyor:³

كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، إِذَا قَدِمَ مِنْ سَفَرٍ،
تُلُقَّى بِصَبْيَانِ أَهْلِ بَيْتِهِ، وَإِنَّهُ قَدِمَ مِنْ سَفَرٍ فَسُبِقَ
بِى إِلَيْهِ، فَحَمَلَنِى بَيْنَ يَدَيْهِ، ثُمَّ جِئْتُ بِأَحَدِ ابْنَيْ
فَاطِمَةَ الْحَسَنِ، أَوْ الْحُسَيْنِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا،
فَأَرَدَفَهُ خَلْفَهُ، فَدَخَلْنَا الْمَدِينَةَ ثَالِثَةً عَلَى دَابَّةٍ

(م.ه. حم. ق. كر. عن عبد الله بن جعفر)

(*Kâne'n-nebiyyi salla'llàhu aleyhi ve selem, izâ kadime min seferin*) “Peygamber Efendimiz SAS, yolculuktan döndüğü zaman, Medine'ye girmeden, (*tülukkiye bi-sıbyâni ehli beytihî*) yakınlarının çocukları tarafından karşılanırdı.” diyor. Yâni, “Hoş geldin, uzaktaydın, sefâ getirdin!” diye karşılanırdı.

³ Müslim, *Sahîh*, c.XII, s.171, no:4455; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.XI, s.211, no:3763; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.203, no:1743; Beyhakî, *Sünenü'l- Kübrâ*, c.V, s.260, no:10675; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimâşk*, c.XXVII, s.258, no:5810, 5811; Abdullah ibn-i Ca'fer RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XIII, s.448, no:37165; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XXXV, s.407, no:38416; Kandehevî, *Hayâtü's-Sahâbe*, c.IV, s.75.

(*Ve innehû kadime min seferin fesübika bâileyhi*)
“Bir defasında sefer dönüşünde, herkesten önce karşılamağa ben götürülmüştüm. (*Fehamelenî beyne yedeyhi*) Beni aldı, bineğinin ön tarafına oturtturdu. (*Sümme cîe bi-ehadi'bney fâtımete'l-hasen evi'l-huseyni radiya'llàhu anhüm*) Az sonra torunlarından, Fâtıma'nın çocuklarından Hasan veya Hüseyin geldi, Allah onlardan razı olsun...(Feerdefehû) Onu da arka tarafına aldı. (*Fedühilnê'l-medînete selâseten alâ dâbbetin*) Üçümüz Medine'ye aynı bineğin üstünde geldik.”

Bu Abdullah ibn-i Ca'fer, yanımda kütüphanem olmadığı için araştırma imkânım yok, sanıyorum Abdullah ibn-i Ca'fer-i Tayyar'dır. Yâni, Peygamber Efendimiz'in amcası oğlu Ca'fer'in oğludur. Böylece Peygamber SAS Efendimiz'in yeğeni olur. Tabii, Hazret-i Ca'fer'in cennetlik olduğunu, “Şehid olan Ca'fer'in cennette uçtuğunu görüyorum.” diye Efendimiz bildirdiği için, *Ca'fer-i Tayyâr* adını almıştır. Allah şefaatine erdirsin... *Tayyâr*, uçan demek... Uçaklara *tayyâre* diyoruz.

Demek ki, Rasûlüllah SAS Efendimiz böyle karşılanırdı, hizmette de kusur edilmemeğe çalışılırdı. Tabii bu rivâyette Peygamber SAS Efendimiz'in çocuklara şefkatini, sevgisini, yakınlığını da izlemek mümkün oluyor.

Peygamber SAS Efendimiz, bir keresinde akrabalarının çocukları sokakta oynarken; Hazret-i Abbas'ın iki oğlu var, birisi Kusam, birisi Ubeydullah; onlar oynuyorlarmış.

Ca'fer-i Tayyar'ın oğlu Abdullah da varmış, üçü oynuyorlar...

Bu arada bu Kusem hakkında da bilgi vereyim, Semerkand'a gittiğimiz zaman, orada çok güzel bir kabristanı ziyaret etmiştik. Semerkand'ın meşhur kabristanı, tuğlalardan, çinilerden yapılmış çok güzel türbeler vardı. Orada el-Kusem ibnü'l-Abbas, yâni Hazret-i Abbas'ın oğlu Kusem'in kabrini de ziyaret nasib oldu.

Kusem kaf'la ve peltek se ile yazılıyor. Bazıları bunu herhalde bilmiyorlar. Meselâ *Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar* kitabının içinde, bunun "Kasim" filân diye yanlış yazıldığını görmüştüm. Harekesiz olduğu için doğru okuyamamışlar.

Hazret-i Abbas'ın oğlu, tabii Peygamber Efendimiz'in de amcası oğlu, yâni yeğeni... Demek ki, oynayanlar hep Peygamber Efendimiz'in başka başka amcası oğulları, ama hepsi yeğenleri; Abbas'ın iki oğlu Kusem ve Ubeydullah; Ca'fer'in bir oğlu Abdullah... Bunlar sokakta oynarken, Peygamber Efendimiz binek üzerinde geliyor. Bu Ca'fer-i Tayyar'ın oğlu Abdullah'ı göstererek:

“—Şunu bana verin!” demiş.

Bir ihtiyaç yok, sefer yok, bir şey yok ama, çocukların gönlünü yapmağa gayret ediyor, dikkat ediyor, yâni çocukları seviyor. Bizim için örnek...⁴

Bu Abdullah anlatıyor:

“Beni ön tarafına oturttu, Kusem’i de göstererek, ‘Şunu da kaldırın!’ dedi, terkisine aldı.” diyor. *Terki* atın arka tarafı veya devenin arkası demek. Yâni süvarinin bindiği yerin arkasına, terkisi denir. Onu da oraya almış. “Sonra da üç defa benim başımı okşayıp, her okşayışında da: ‘Allah’ım Ca’fer’in çocuklarına sen sahip çık!’ diye dua buyurdu.” diyor.

Herhalde babaları şehid olduğu için, şehid oğlu olmaları dolayısıyla saçlarını okşayıp, üç defa böyle dua buyurmuş. Yâni sokakta oynuyorlar, bineğine alıyor, başlarını seviyor, dua ediyor.

Peygamber SAS Efendimiz’in şefkatine, ilgisine, sevgisine, merhametine bakın! Akrabasını kayırmasına kollamasına, şehidlerin çocuklarına bakmasına, rikkatine nazar edin, ibret alın!

⁴ Ziyâü’l-Makdîsî, *el-Ehâdîsü’l-Muhtâreh*, c.III, s.429, no:147; Heysemî, *Müsnedü’l-Hâris*, c.II, s.918, no:1007; Buhârî, *Târih-i Kebîr*, c.VII, s.194, no:863; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimâşk*, c.XXVII, s.254, no:5807; Abdullah ibn-i Ca’fer RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.XIII, s.446, no:37161; Kandehevî, *Hayâtü’s-Sahâbe*, c.IV, s.75.

Hız. Ömer RA anlatıyor:⁵

رَأَيْتُ الْحَسَنَ وَالْحُسَيْنَ رَضِيَ أَهْلُ عَنْهُمَا عَلَى
عَاتِقِي النَّبِيِّ صَلَّى أَهْلُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقُلْتُ: نِعْمَ
الْفَرَسُ تَحْتَكُمَا! فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى أَهْلُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ: وَنِعْمَ الْفَارِسَانِ هُمَا

(ع. عن عمر)

(*Raeytü’l-hasene ve’l-hüseyne radiya’llàhu anhümâ alâ atıkayyi’n-nebiyyi salla’llàhu aleyhi ve selleme*) “Bir keresinde Peygamber SAS Efendimiz’i, iki omuzunda torunları Hazret-i Hasan ve Hazret-i Hüseyin’le gördüm.

(*Fekultü: Ni’mel-feresü tahtekümâ*) “Aman, altınızdaki bineğiniz de ne kadar güzel!” dedim.

(*Fekàle’n-nebiyyü salla’llàhu aleyhi ve selleme*) Peygamber Efendimiz de buyurdu ki:

(*Ni’mel-fârisâni hümâ*) “Bunların ikisi de ne şâhâne süvari!..” Torunlarını medh ediyor, onların da güzel olduğunu söylüyor.

⁵ Bezzâr, *Müsned*, c.I, s.73, no:293; İbn-i Adiy, *Kâmil fi’d-Duafâ*, c.II, s.362; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XIV, s.162; Hız. Ömer RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.XIII, s.658, no:37670; Heysemî, *Mecmaü’z-Zevâid*, c.IX, s.291, no:15078; *Câmiü’l-Ehâdîs*, e.XXVII, s.259, no:30018; Kandehevî, *Hayâtü’s-Sahabe*, c.IV, s.76.

Bunlar, Peygamber SAS Efendimiz'den güzel, ibretli hatıralar... Ya'lâ ibn-i Mürre es-Sakafî RA şöyle anlatıyor:⁶

كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اِهْلُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَدُعِينَا إِلَى طَعَامٍ، فَإِذَا الْحُسَيْنُ رَضِيَ اِهْلُ عَنْهُ يَلْعَبُ فِي الطَّرِيقِ مَعَ صَبْيَانٍ، فَأَسْرَعَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَمَامَ الْقَوْمِ، ثُمَّ بَسَطَ يَدَيْهِ، فَجَعَلَ حُسَيْنٌ يَفِرُّ هَهُنَا، وَهَهُنَا، وَيُضَاحِكُهُ رَسُولُ اِهْلِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَتَّى أَخَذَهُ، فَجَعَلَ إِحْدَى يَدَيْهِ فِي ذُقْنِهِ، وَالْأُخْرَى بَيْنَ رَأْسِهِ وَأُذُنَيْهِ، ثُمَّ اعْتَنَقَهُ وَقَبَّلَهُ، ثُمَّ قَالَ: حُسَيْنٌ مِنِّي وَأَنَا مِنْهُ، أَحَبُّ اِهْلٍ مَنْ أَحَبَّهُ، الْحَسَنُ وَالْحُسَيْنُ سِبْطَانِ مِنَ السَّبَاطِ

(طب. عن يعلى بن مرة)

(Künnâ mea'n-nebiyyi salla'llàhu aleyhi ve selleme) “Bir keresinde Peygamber SAS Efendimiz'le beraberdik. (Fedüînâ ilâ taàmin) Bir yemeğe davet edildik. (Feize'l-hüseynü radiya'llàhu anhü yel'abü fi't-tarîkı mea sıbyânin) Davet mahalline giderken, Hazret-i

⁶ İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.165, no:141; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV,

s.172, no:17597; Buhârî, *Edebü'l-Müfred*, c.I, s.133, no:364; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.XV, s.428, no:6971; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.XII, s.102, no:32860; İbn-i Ebî Şeybe, *Müsned*, c.III, s.53, no:810; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.III, s.32. no:2586; Taberânî, *Müsnedü's-Şâmiyyîn*, c.III, s.184, no:2043; Ebû Nuaym, *Ma'rifetü's-Sahâbe*, c.XIX, s.315, no:6040; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XIV, s.150, no:3464; Ya'lâ ibn-i Mürre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XIII, s.662, no:37687; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XXXIII, s.362, no:36417; Kandehevî, *Hayâtü's-Sahabe*, c.IV, s.77.

Hüseyin yolda çocuklarla oynuyordu. (*Feesraa'n-nebiyyü salla'llàhu aleyhi ve selleme emâme'l-kavmi, sümme besata yedeyhi*) Peygamber SAS Efendimiz kalabalığın önü sıra koşarak, kollarını açıp torunu Hazret-i Hüseyin'e doğru gitti.”

(*Feceale hüseynün yefirru hâhünâ, ve hâhünâ*) “O da bir o tarafa, bir o tarafa kaçıyor.” Yâni torun, sevildiğini bildiği için, dedesi geliyor kendisini yakalayacak diye, bir o tarafa, bir o tarafa kaçıyor. (*Feyudâhikühû rasûlü'llah salla'llàhu aleyhi ve selleme*) “O kaçtıkça, Rasûlüllah SAS Efendimiz de gülüyordu. (*Hattâ ehazehû*) Derken Hazret-i Hüseyin'i yakaladı. (*Feceale ihdâ yedeyhi fî zaknihî*) Bir elini çenesinin altından tuttu, (*ve'l-uhrâ beyne re'sihî ve üzüneyhi*) diğer eliyle de başı ve kulakları arasından, ensesinden tuttu. (*Sümme'tenekahû ve kabbelehû*) Sonra boynuna sarıldı, öptü. (*Sümme kâle*) Sonra buyurdu ki:

(*Hüseynün minnî ve ene minhü*) “Hüseyin benden, ben de ondanım! (*Ehabba'llàhu men ehabbehû*) Onu seveni Allah sevsin! (*El-hasenü ve'l-hüseynü sıbtâni mine'l-esbâti*) Hasan ve Hüseyin, soy devam ettiren torunlardan iki torundur.” diye medhetti.

Yâni etrafındakilere benimsediğini ifade ediyor. Biz de Rasûlüllah Efendimiz'in sevdiği, mübarek torunları diye Hazret-i Hasan'ı ve Hazret-i Hüseyin'i seviyoruz.

Tabii, bu sözümle herkes memnun olmuştur. Yâni ben bütün ahâlinin hoşuna gidecek bir söz söylemiş oluyorum. Türkiye'de sünnîler var,

alevîler var... Sünnîler de memnun olmuştur, alevî kardeşlerimiz de memnun olmuştur, “Tamam, bu hoca Hazret-i Hüseyin Efendimiz’i seviyor.” diye.

Elbette severiz, Peygamber Efendimiz’in torunu, sevmez miyiz, başımızın tâcı...

Hazret-i Hüseyin’i öldürenler Emevîler... Yâni Hazret-i Hüseyin’i şehid edenlerin acısını sünnîlerden çıkartmak doğrudur ki... Sünnîler de Peygamber Efendimiz’in torunu Hazret-i Hüseyin’in bağı yanık aşıklısı, onun fedâisi... Bizim de o hadiseye yüreğimiz yanıyor, ciğerimiz parçalanıyor. Bu ayrılık gayrılığın mesnedi, esası yok, alevînin sünnîye düşman olmasına sebep yok... Herkes Kur’an-ı Kerim’in çizgisine gelmeli, Rasûlullah SAS’in yoluna girmeli, sünnetine uymalı, öyle yürümeli!

Ne kadar güzel rivâyetler, ne kadar tatlı şeyler, işte bizim kitaplarımızda böyle yazılı... Biz Hazret-i Hüseyin Efendimiz’i severiz; dedemizdir, büyüğümüzdür, başımızın tâcıdır.

Peygamber Efendimiz SAS’in böyle çocuk kovalaması, kucağını açması, gülmesi; yâni sahneyi gözünüzün önüne getirebiliyor musunuz, bilmiyorum. Daha önceki konuşmalarımda da anlatmıştım, torunları bir keresinde yanına gelmişler de:

“—Komşunun devesi var, bizim devemiz yok!” demişler.

“—Ben sizin deveniz olayım!” demiş.

Torunların omuzlarına almış:

“—Ama onların devesi bağıyor...” demişler. O da deve taklidi yaparak:

“—Bak ben de bağıyorum.” demiş.

Yâni maksat, çocukların gönlünü almak... Her zaman söylediğim gibi, çocuklarımız istikbâlin hazineleri, onları istikbâle göre yetiştireceğiz. Peygamber Efendimiz bize, çocuklarımıza kerîm insan muamelesi yapmamızı tavsiye ediyor. *Kerîm* insan ne demek?.. Kerem sâhibi, asâletli, soylu insan demek.

Çocuklarımıza asâletli, soylu insan muamelesi yapacağız ki, asâletli, soylu olsunlar. Öyle bağırp, çağırp, söğüp, döğüp, itip, kakıp, onun kalbini kırıp, ahlâkını bozup, ters muamele etmememiz gerekiyor. İşte Rasûlüllah Efendimiz’in hayatından örnekler...

Peygamber Efendimiz’in böyle çocuklarla olan muamelesi, kendi çocukları veya şehid çocukları veya sıradan herhangi bir kimsenin çocuğuna, küçüklere karşı davranışları, belki tahmin etmediğiniz hususlar... Böyle yapacağını tahmin etmezsiniz. Bundan sonra, biz de inşâallah bunlara dikkat edelim!..

c. Hanımlara Güzel Muamele

Tabii, evli eşlerin birbirlerine karşı davranışlarında da Peygamber SAS Efendimiz’in tavsiyeleri var. Onların da üzerimizde hakkı olduğunu, onlara iyi davranmamız gerektiğini bildiriyor. Bunu da zaman zaman vaazlarımda,

konuşmalarında bildiriyorum. Çünkü bizde bir Anadoluluk havası var, bir kazaklık sözü var, kılıbıklık sözü var; kılıbık olunca adama kızılıyor.

Tabii ölçünün dışına çıkınca doğru değil; yâni hanımın dümen suyuna girip, ne söylerse yapmak doğru değil... Çünkü evin sorumlusu, kazancı getiren erkek...

الرِّجَالُ قَوَّامُونَ عَلَى النِّسَاءِ

(النساء: ٣٤)

(*Er-ricâlü kavvâmûne ale'n-nisâ'*) [Erkekler kadınlar üzerine hakimdirler.] (Nisâ, 4/34) Çocuklardan, hanımlardan sorumlu olan, onları koruyup kollayacak olan, dinî bakımdan geçimini sağlamakla mükellef olan erkek; tabii kılıbık olmayacak. Ama kılıbık olmayacak demek, kazak olacak demek değil... Vuracak, kıracak, hiç kadını dinlemeyecek ve ilgilenmeyecek demek değil... Öyle de anlamamak lâzım! İslâm bize daima güzel ahlâk, aşırılıktan uzak, orta yolu, itidalli yolu tavsiye ediyor.

Bunun iki misalini söyleyerek, anlatarak sohbetimi bu iki konuyla tamamlamak istiyorum. Yâni, Peygamber Efendimiz'in çocuklara karşı sevgisi muhabbeti, hanımlara iyi davranılmasını tavsiyesi... Tabii daha önce konuşmamın başında, bir de Rasûlüllah Efendimiz'in etrafında ashabının hâlelenmesi, halkalanması, onu koruması, başında, hizmetinde el pençe durması, geceleyin kapısında nöbetçi beklemesi, koruması ve sâireden bahsettik. Bunlar da ayrı konu sayılabilir. Yâni, nasıl muhabbetli bir ümmetiz el-hamdü lillâh...

Urvetü’bnü Zübeyr (Rh.A) şöyle rivayet ediyor:⁷

دَخَلْتُ امْرَأَةً عُثْمَانَ بْنِ مَظْعُونٍ أَحْسَبُ اسْمَهَا
خَوْلَةَ بِنْتِ حَكِيمٍ عَلَى عَائِشَةَ، وَهِيَ بَاذَةُ الْهَيْئَةِ،
فَسَأَلْتُهَا: مَا شَأْنُكَ؟ فَقَالَتْ: زَوْجِي يَقُومُ اللَّيْلَ،
وَيَصُومُ النَّهَارَ . فَدَخَلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ، فَذَكَرْتُ عَائِشَةَ ذَلِكَ لَهُ؛ فَلَقِيَ رَسُولُ أَهْلِ
صَلَّى أَهْلُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عُثْمَانَ، فَقَالَ: يَا عُثْمَانُ!
إِنَّ الرَّهْبَانِيَّةَ لَمْ تُكْتَبْ عَلَيْنَا، أَفَمَا لَكَ فِيَّ
أُسْوَةٌ؟ فَوَاهِلِ إِنِّي أَخْشَاكُمْ لِلَّهِ، وَأَحْفَظُكُمْ
لِحُدُودِهِ

(حم. عن عروة)

(Dehaleti’mreetü üsmâne’bni maz’unin
ahsebü’smehâ havlete binte hakîmin alâ
âişeh) Bir gün Osman ibn-i Maz’un RA’nın
hanımı, zannedersem ismi Havle bint-i Hakîm
idi, Hazret-i Aişe RA’nın yanına geldi. (Ve hiye
bâzzetü’l-hey’eti) O üzgün ve perişan bir
haldeydi.

(Feseelethâ: Mâ şe’nüki?) Hz. Aişe “Nedir bu
perişanlığın?” diye hayretle ona sordu.

(Fekâlet: Zevcî yekümü’l-leyle, ve yesümü’n-
nehâr) O, “Ne yapayım, kocam geceleri namaz

⁷ Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.VI, s.226, no:25935; İbn-i
Hibbân, *Sahîh*, c.I, s.185, no:9; Taberânî, *Mu’cemü’l-Kebîr*, c.IX,
no:8319; Abdürrezzak, *Musannef*, c.VI, s.167, no:10375; Hz. Aişe
RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.XVI, s.565, no:45887; *Câmiü’l-Ehâdîs*, c.XLI,
s.7, no:44171.

kılıyor, gündüzleri de oruç tutuyor.” diye cevap verdi. Yâni, “Kendisini ibadete verdi, eve, işe, güce, kazanca, çarşıya, pazara, ziraata, ticarete pek aldırdığı yok! Tabii kazanç olmayınca da, evin hâli böyle perişan oluyor.” demek istedi.

Tabii, orası Peygamber Efendimiz’in zamanında çok zengin bir ülke değildi ama anlaşıldığına göre, ölçülü orta bir kıyafet de vardı. Demek ki bu hanım, Hz. Aişe RA’nın yanına çok perişan, hırpâni, parça parça, dikkat çekici, eski püskü bir giyimle gelmiş.

(Fedehale’n-nebiyyü salla’llâhu aleyhi ve selleme, fezekeret âişete zâlike lehû) Peygamber SAS Hazretleri eve gelince, Hz. Aişe bunu, yâni Hz. Havle’nin halini ona anlattı. *(Felekiye rasûlü’llâh salla’llâhu aleyhi ve selleme usmâne, fekâle)* Daha sonra, Rasûlüllah SAS Osman ibn-i Maz’un RA’ı görünce, onu azarladı:

يَا عُثْمَانُ! إِنَّ الرَّهْبَانِيَّةَ لَمْ تُكْتَبْ عَلَيْنَا، أَفَمَا لَكَ فِيَّ أُسْوَةٌ؟ فَوَاللَّهِ إِنِّي أَخْشَاكُمْ لِلَّهِ، وَأَحْفَظُكُمْ لِحُدُودِهِ

(Yâ usmânü) “Ey Osman! *(Inne’r-rehbâniyyete lem tükteb aleynâ)* Muhakkak ki bize ruhbanlık yazılmamıştır. Bizim dinimizde rahiplik yoktur; yâni ibadete düşüp dünyayı terk etmek yoktur.”

(E femâ leke fiyye üsvetün) “Ben senin için örnek değil miyim, ben böyle mi yapıyorum? *(Fevallâhi innî ahşâküm li’llâhi)* Allah’a yemin ederim ki, ben Allah’tan sizin en çok korkanınızım, Allah’ı

en çok bileninizim; (ve ahfezüküm li-hudûdihî) onun emirlerine, yasaklarına, kanunlarına en fazla riayet etmekte olanınızım!” buyurdu.

O zaman, Osman ibn-i Maz’un RA demiş ki:

“—Evet ya Rasûlallah, benim için en güzel örnek sensin! Allah beni sana kurban etsin...” diye cevap veriyor.

Yâni, o azarlamadan payını almış, dersi çıkartmış, “Baş üstüne!” demiş. Bu hadiseden sonra Havle RA, Peygamber Efendimiz’in yanına ne zaman gelse, düzgün kıyafetle gelirmiş. Hem de böyle güzel elbiseler giyinmiş olarak gelirmiş... Demek ki, ölçülü davranıp hanımları da kollamak, onları da üzmemek, mahrum bırakmamak gerekiyor. Bu onu gösteren bir olay...

Bu konuyla ilgili olduğu için bir başka olayı daha anlatalım:

Biliyorsunuz, zaman zaman râvilerin isimlerini söyleyince onlar hakkında bazı bilgiler de söylüyorum. Mısır’ı Amr ibnü’l-As RA fethetmişti. Bu daha sonra, hakem olayına da ismi giren bir sahabi... Bir de onun oğlu Abdullah vardı. Bu Abdullah ibn-i Amr ibnü’l-As RA, kabri Mısır’da, bize ziyaret nasip oldu; Allah şefaatine erdirdin, cennete buluştursun...

Dört Abdullah’tan birisi, yâni ahabın içinde genç olan ama, dinine, ibadetine bağlı, bilgisi yüksek dört tane meşhur Abdullah isminde kişi vardı. Yâni bir tane değil, iki tane değil, dört tane Abdullah... Birisini ötekisinden nasıl

tanıyacağız, nasıl fark edeceğiz?.. Her birisi ayrı meziyetleri olan kimselerdi. Bu dört Abdullah’a (*Ebâdile-i Erbaa*) “Dört Abdullahlar” denilirdi. Birisi bu Amr ibn-ül Âs’ın oğlu, birisi Peygamberimiz’in amcası Abbas’ın oğlu Abdullah ibn-i Abbas, bir tanesi de Abdullah ibn-i Mes’ud, birisi de Hazret-i Ömer’in oğlu Abdullah ibn-i Ömer ibni’l-Hattab RA...

Bu Amr ibnü’l-As, Kureyş’in ileri gelenlerinden idi. İtibarlı, akıllı, uslu, ferâsetli, gayretli, sohbeti dinlenen, görgülü, bilgili bir kimseydi. Mısır’ı da fethetmek ona nasib oldu. Oğlu Abdullah’ı Kureyş kâbilesinden, bir iyi aileden kadınla evlendirmiş. Fakat bu dört Abdullah’tan birisi olan Abdullah ibn-i Amr ibnü’l-As, namaza, oruca çok düşkünmüş. Mübarek, düğün olmuş dernek olmuş, evlilik olmuş, gerdek olmuş; namazdan oruçtan başını çekmiyor, hanımı ile pek ilişki içinde olmuyor.

Bir gün babaları Amr ibnü’l-As evlerine gelmiş, gelinine sormuş:

“—Kocanı nasıl buldun, nasılsınız?..” filân diye. Gelin de kayın pederine şöyle bir îmâlî söz söylemiş:

“—İyi bir koca, ne örtümüzü açıyor, ne yatağımıza yaklaşıyor.” demiş.

Kocasını methetmiş ama, bir taraftan da huyunu şikayet yollu söylemiş. Çünkü evlilikte karşılıklı haklar var, vazifeler var. Sonra evlilik insanın nesli devam etsin diyerdir, Allah hayırlı evlâtlar versin diyerdir. Onlar insanın semere-i fuâdıdır,

yâni gönlünün meyvalarıdır. Elbette evlâtları olacak, soyu devam edecek, nesli genişleyecek. Bu sevaplı bir şey, kıymetli bir şey...

Peygamber Efendimiz:

“—Evlenin, çoluk çocuk sahibi olun, çoğalın; ben sizin çokluğunuzla iftihar edeceğim!” buyuruyor.

Aziz ve sevgili Akra dinleyicileri, yâni Peygamber Efendimiz doğum kontrolüne karşı... Vehbi Koç Vakfı ilgilileri ne kadar kızsalar da, işin doğrusu böyle...

“—İyi bir koca ama, ne örtümüzü açıyor, ne yatağıma yaklaşıyor.” diye cevap verince, Amr ibnü’l-As RA sinirlenmiş, oğluna ağzına geleni söylemiş, ağır ağır sözler söylemiş:

“—Ben sana gelin olarak Kureyş’ten soylu, soplulu, itibarlı, kıymetli bir kadın alayım, sen de onun yanına yanaşma, namaz kıl, oruç tut...” filân diye epeyce bir kızdıktan sonra, Rasûlüllah

SAS Efendimiz’in yanına gelmiş. Oğlunun bu hâlini Peygamber Efendimiz’e şikâyet yollu anlatmış.

Siz olayın sonunu önceden tahmin etmeye çalışın! Yâni acaba Rasûlüllah Efendimiz, oruç tutuyor namaz kılıyor diye Abdullah ibn-i Amr ibnü’l-As’ı mı müdafaa edecek, ne olacak?..

Peygamber Efendimiz bu oruç ve namaz düşkünü mübarek sahabiyi, genç damat Abdullah’ı yanına çağırmış:

“—Gündüzleri hep oruç mu tutuyorsun?”

“—Evet...” demiş.

“—Geceleri hep namaz mı kılıyorsun?”

“—Evet...”

“—Ama ben bazen oruç tutuyorum, bazen tutmuyorum, yâni her gün oruç tutmuyorum. Geceleri de hem namaz kılıyorum, hem de bazen uyuyorum. Kadınlarıma da ilgi gösteriyorum. Kim benim yolumdan uzaklaşırsa, benden değildir. Benim gibi yap!” diye tavsiye buyurmuş.⁸

Sonra demiş ki:

“—Kur’an-ı Kerim’i her ay bir defa hatmet, yâni bir ayda Kur’an-ı Kerim’i oku bitir.”

Tabii Kur’an-ı Kerim’in bir ayda bitmesi demek, günde bir cüz okunması demektir. Bakın, kendinizi bu söz karşısında tartın! Günde bir cüz okuyabiliyor musunuz, yoksa yılda bir hatim indirebiliyor musunuz, yoksa on yılda daha hatim indiremediniz mi?.. Kendinizi sorguya çekin!

Demiş ki:

“—Yâ Rasûlallah, ben kendimi bundan daha fazlasını yapabilecek kuvvette hissediyorum.”

Peygamber Efendimiz:

“—Öyleyse on günde hatmet!” demiş.

⁸ Ebû Nuaym, *Hilyetü’l-Evliyâ*, c.I, s.285; Abdullah ibn-i Amr RA’dan. Kandehevî, *Hayâtü’s-Sahabe*, c.IV, s.79.

Yâni önce, “Ayda bir hatmet” diye kolaylığı gösteriyor. Ongünde hatim edince, günde üç cüz okuyacak, yâni altmış sayfa okuyacak.

“—Ben bundan daha fazlasını da yapabilirim...” deyince:

“—O halde üç günde hatmet.”

Yâni günde on cüz okuyacak, üç günde bir hatim indirecek.

Sonra demiş ki:

“—Her aydan üç gün oruç tut!”

Kardeşlerimiz tasavvufî vazife alırken, benden zikir telkini, tarikata giriş dersi alırken, Efendimiz’in tavsiyelerini, ettiği zikirleri, tavsiye ettiği namazları, tavsiye ettiği oruçları söylüyorum. “Ramazan’ın dışında da, sünnet olan oruçları tutun!” diyorum. Peygamber Efendimiz nasıl yapardı?.. “Her ayın başında, ortasında oruç tutarsanız; üç gün oruç, on misli fazlasıyla bir ay oruç tutmuş gibi sevap olur.” diye tavsiye ederdi.

Veyahut her ayın on üç, on dört, on beşi vardır, yâni mehtaplı gecelerin gündüzleri, *eyyâm-ı biyz* denir; Peygamber Efendimiz o günlerde oruç tutarlardı. *Eyyâm-ı biyz* orucunu kendisi hiç bırakmamış. O da üç gün eder, on misli sevap fazlasıyla gene otuz gün eder. Hafta içinde pazartesi, perşembe oruçlarını tutarlardı. Ama demiş ki:

“—Her ayda üç gün oruç tut!”

Amr ibnü'l-As'ın oğlu Abdullah, genç, dinç, ibadete kuvveti var, şevki var:

“—Ben bundan fazlasını yapabilirim.” demiş. Böyle dedikçe:

“—O zaman daha fazlasını tut, şu kadar tut, bu kadar tut... “ demiş.

“—Daha fazlasını yapabilirim” deyince, en son noktaya gelmiş demiş ki:

“—Öyleyse bir gün oruç tut, bir gün oruç tutma, ye!” Yenilmeyen güne o gün iftar etti deniliyor. Biz iftar deyince,

orucun arkasından akşamleyin yenilen yemeği anlarız, Araplar bu mânâya da kullanırlar. Bir gün iftar etmek demek, yâni o gün oruç tutmamak demek:

“—Bir gün ye, bir gün tut! Bu oruçların en üstünüdür, kardeşim Dâvud Peygamber'in orucudur.”

Savm-ı Dâvûdî derler, Dâvud AS bir gün yermiş, bir gün tutarmış. “Mâdem o kadar kuvvetlisin, bâri öyle yap, onun gibi yap! Ama her ibadetin bir rağbetli olduğu zaman vardır, bir de isteğin gevşekliği vardır. Yâni her rağbetin bir fetreti vardır, bir zaman gelir yapmayacak duruma gelersin. Bu sünnete uygun olması daha iyidir, aksi takdirde bid'at olur. Sünnete aykırı tarzda yapmamak lâzımdır.” diye tavsiyede bulunmuş.

Yâni, sünnete uymayı tavsiye etmiş. *Sünnet* nedir?.. Peygamber SAS Efendimiz'in yolu...

Tabii Peygamber Efendimiz’le konuştuğu zaman genç, yeni evlenmiş Abdullah böyle konuşmuş ama, yaşlandığı zaman bu oruçları tutamamağa, Kur’an-ı Kerim’i bu kadar çabuk okuyamamağa başlamış:

“—Keşke Rasûlüllah’ın verdiği müsaadeyi, yâni ruhsatı kabul etseydim de, keşke fazla arttır demeseydim de, şimdiki gibi yapamaz duruma düşmeseydim!” diye pişmanlık duyduğunu ifade etmiş.

Demek ki, ibadetlerde aşırılık uygun değil, ölçülülük ve devamlılık uygun... Yâni çok yapıp da, sonra bıkip bırakmak vebal; ölçülü yapıp da devam etmek güzel... İbadetlere devam etmek lâzım! Tabii bu benim konuştuklarından sonra, tahmin ediyorum dinleyen kardeşlerimin zihninde bir izlenim meydana gelecek, belki şöyle diyecek olduklarını sezinler gibi oluyorum, hissediyorum:

“—Dinimiz ne kadar güzelmiş! Dinimiz benim tahmin ettiğim gibi değilmiş. Haa, ben İslâm’ın böyle olduğunu bilmiyordum. Peygamber SAS Efendimiz’in böyle olduğunu bilmiyordum.” diyecekler.

Aziz ve sevgili kardeşlerim! Kütüphanelerimizde çok güzel kitaplar var, gayet güzel ciltlenmiş, dizi dizi dizilmişler. O kitaplar bize bakıyorlar ama, biz o kitaplara bakmıyoruz. Onlar bize bakıyor, biz onları açmıyor, okumuyoruz. Ne kadar güzel basılmış, ne zahmetler çekilmiş. Allah’ın emirleri ne güzel anlatılmış, Peygamber Efendimiz’in hayatı ne güzel belirtilmiş, ne

kadar geniş incelenmiş. Ama bizim dinimizden haberimiz yok. Hazineye sahibiz, hazinenin farkında değiliz.

Hindistanlı bir fakir varmış, tarlası taşlıymış. Ekin ektiği zaman mahsulü kıt verirmiş, az verirmiş. Fakr u zaruret çekmiş, para kazanayım, geçimimi sağlayayım diye terk-i diyar eylemiş, başka yerlere göçmüş... Ama sonradan anlaşılmış ki, o taşlı tarlasında elmas varmış. Orası sonradan elmas madeni olmuş, dünyanın en büyük elmasları, en kıymetli elmasları da oradan çıkmış diye, Dale Carnegie'nin bir kitabında okumuştum.

Yâni, tarlasında elmaslar olup da, fakirlik içinde ölen kimselerden olmamak lâzım! İslâm bir hazine, İslâm bir şifa kaynağı, İslâm bir feyiz kaynağı... İslâm bizim en kıymetli varlığımız, ama müslümanlar İslâm'dan, îmandan, ihlâstan, irfandan, ilimden, edebden, ahlâktan, İslâm'ın öğrettiği güzelliklerden habersiz... Millet yönünü Batıya dönmüş, “Batı... Batı... Batı... Batı...” diye batıp gidecekler.

Batının içindeyiz. Ben bu vaazı Wuppertal'dan yapıyorum, Almanya'dan yapıyorum. Gündüz biraz alış-verişe çıktık, ev sahibinin amcası diyor ki:

“—Bu mevsimde çarşıya, pazara çıkılmaz! Çünkü hava yaz olduğundan, bu herifler, bu kadınlar açık saçık gezerler.” diyor.

Görüyoruz ki, bizim bunlardan bir eksikliğimiz yok; bizim bunlara üstünlüklerimiz var, iman

üstünlüğümüz var, ahlâk üstünlüğümüz var... Medeniyetimiz dünyanın en güzel medeniyeti, irfanımız en derin irfan, her şeyimiz güzel... Ama millet başını hep Batıya çevirmiş, doğuya bile çevirmiyor, güneye hiç çevirmiyor, güneye çevirmekten ödü patlıyor. Ya kuzeye Rusya'ya çevirmiş, ya kuzeybatıya Avrupa'ya çevirmiş, batıdan başka bir şey bilmiyor...

Reisicumhur bir keresinde doğuya Honkong'a gitti de: "Yâ bunlar 21. Yüzyıl'a girmişler!" diye hayret etti. Nihayet orada da medeniyet olduğunu, oralarda da Batı medeniyetinden farklı medeniyetlere sahip insanların başarılı işler yaptığını, nihayet bizim halkımız fark eder gibi ama, bir kısmı hâlâ fark edememiş durumda... Kendisinin nimetlerinden, hazinelerinden habersiz; dışarının süflî hayatını hayat sanıyor, gâfillikle, câhillikle ömrünü geçiriyor. Allah cümlesini uyandırısın...

Tabii onlar da yalan yanlış yolda giderlerse sonunda pişman olurlar, perişan olurlar, çoluk çocuğunun hayrını görmezler, zararını görürler. O kötü yaşantılarının, içkilerinin, kumarlarının, dinden imandan uzak yaşayışlarının dünyada da, ahirette de cezâsını çekerler elbette... Onların da öyle olmasını istemiyoruz.

Allah cümleyi nevm-i gafletten îkâz eylesin, yâni gaflet uykusundan uyandırısın... Cümleye hakkı hak olarak görmeyi ve uymayı nasib etsin... Bâtılı bâtil olarak görüp ondan korunmayı nasib etsin...

Allah-u Teâlâ Hazretleri sevdiklerinizle, çoluk çocuğunuzla, dostlarınızla beraber iki cihan saadetine erdirdin...

Cennetiyle, cemâliyle müşerref eylesin, aziz ve sevgili Akra dileycileri...

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llâhi ve berekâtühû!..

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

15. 08. 1997 - Wuppertal / ALMANYA

[Bütün CUMA SOHBETLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

